

Shahrisabz Davlat Pedagogika Instituti talabasi

Yorqulova Nargiza Navro'z qizi

Kalit so'zlar: metod, faol usul, pinbord texnikasi, hikoya, interfaol usul

Metod (usul) – yunoncha soʻzdan olingan boʻlib, „Metodos“ - biror narsaga yoʻl maʼnosini anglatadi.

Ta'lim berish usuli, ta'limiy maqsadni amalga oshirish bo'yicha ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchi bilan hamkorlik faoliyatining murakkab jarayonining asosi hisoblanadi. Usullar: ushbu ta'lim berish davridan chiqqanda ta'lim oluvchi bilishi, uddalashi va qadrlashi lozim boʻlgan koʻzlanayotgan natijalarga erishishini ta'minlaydi. Biz darsni boshlashimizdan oldin dars mavzusi va muhitga qarab ta'limiy usul tanlashimiz lozim. Ushbu usullarning ham o'ziga xosligi va qoidalari mavjud.

Usullarni tanlashni asosiy qoidasi- turlicha emas ta'lim berish maqsadiga mos kelishi

Usullarga qo'yiladigan asosiy talab- natija beradigan, faqat bittasini qo'llash.

Usulning asosiy natijaviyligining mezoni – belgilangan vazifani hal etish uchun uni qo'llashning mosligi va tejamkorligi.

Ta'lim texnologiyasini loyihalashda usulni ongli tanlash, ularni har birining imkoniyatlarini ko'ra bilish kerak.

Biz usulni tanlashimizdan oldin uni pedagogik muhitga mosligi, interfaolligi va innovatsionligi bilan qiziqamiz. Usulni tanlab, o'qituvchi o'ziga savol berishni boshlaydi:

- Usulni qo'llashdan so'ng natijalar qaysi sohalarda: Bilimlar sohasidami?

Ko'nikmalardami? Malakalardami? Yoki ko'rsatmada ko'p bo'ladi.

- Keyingi savol ta'lim berishning bajariladigan ishlar tartibiga taalluqli:

„Talabalarning faolligi (tashabbus) qanday bo'lishi kerak?“

Talim usullarining natijaviyligini qaysi mezonlar aniqlaydi?

Yaxshi yoki yomon usullar mavjud emas. Usulning natijaviyligini bajarilgan yoki bajarilmagan vazifa bo'yicha xulosa chiqarish mumkin. Qanday qilib, keng tarqalgan usullar jumladan aqliy xujum yoki guruhli munozarani natijaviyligini, o'quv mashg'ulotida yechiladigan topshiriqlar bilan bog'liqsiz, yoki aniq amaliy vaziyatni tahlil qilish va yechish (keys-stadi) usulini natijaviyligini, ushbu usul qo'llanilayotgan o'quv mashg'ulotining masad va vazifalaridan uzulishda oldindan baholash mumkin.

Tajribalarning ko'rsatishicha, usulning asosiy natijaviylik mezonlari quyidagilar:

- Belgilangan vazifalarni hal etish uchun uni qo'llashning mosligi va iqtisodiyliigi;
- Uni qo'llashda soddalik va osonlik;
- Nafaqat eng yaxshi natijalarni ta'minlash, balki ularga erishishning yuqori ishonchliligini ta'minlay olishi

Faol ta'lim berish usuli- ta'lim oluvchilarning bilim faoliyatlarini rag'batlantiruvchi usuldir. U yoki boshqa muammoni yechish to'g'risidagi fikrlarni erkin almashinuvini nazarda tutuvchi suhbat asosida quriladi.

Eng ko'p tarqalgan va xususiyatga ega bo'lgan ta'lim usullari quyidagilar hisoblanadi: suhbat, bahs, o'yin, keys-stadi, loyihalar usuli, muammoli usul, aqliy hujum va boshqalar hisoblanadi.

Interfaol (Interactive)- suhbatli. Interfaol ta'lim berish- suhbatli ta'lim berish, bunda talim beruvchi va ta'lim oluvchi, ta'lim oluvchi va kompyuterning o'zaro harakati amalga oshiriladi.

Interfaol ta'lim berish sohasida umuman yangii hodisa-bunga binoan ta'lim beruvchi:

1) O`qituvchi, boshqa talabalar, ma`muriyat bilan faqat shaxsiy uchrashuv yo`li bilan emas, balki ta`lim jarayonining barcha sub`ektlari bilan faol o`zaro harakat qilishi mumkin:

2) Mul`timediali ob`ektlarni tahlil etish jarayonida ularning mazmuni, shakli, o`lchovi va rangini o`zgaruvchan boshqarish, ularni har tomondan ko`rib chiqish, shunga o`xshash boshqa harakatlarni bajarishni, eng ko`p ko`rgazmalikka erishishda to`xtatish xa xohlagan joyida yana ishga tushurishi mumkin.

Interfaol daraja qancha yuqori bolsa, ta`lim berish jarayoni shuncha natijali bo`ladi. Pedagogika ta`lim usularini tasniflashga (tartiblashtirish, bir guruhga birlashtirish) turli yondashshlar yuzaga keldi. Uar tizimlashtirishni turli asoslarida tuzilgan. Ta`lim usullarini ta`limiy maqsadlarda erishish bo`yicha ta`lim beruvchi

(o`rgatish) hamkorit faoliyatini yo`li sifatida ko`rsatish ular xususiyati va o`quv faoliyatini natijalari bo`yicha quyidagicha guruhlashtirish imkonini beradi:

1-guruh : tayyor o`zlashtiruvchilik o`quv faoliyati va talim oluvchilarga bilimlarni 1- darajada o`zlashtirishni ta`minlovchi usullar;

2-guruh ;esda qolganlarni tasvirlovchi o`quv faoliyati va ta`lim oluvchilarga bilim va ko`nikmalarini 2- darajada o`zlashtirishni ta`minlovchi , usullar;

3-guruh; muhokama qiluvchi, qisman-izlanuvchilik o`quv faoliyati va ta`lim oluvchilarga bilim va ko`nikmalarni 3-darajada o`zlashtirishni ta`minlovchi, usullar;

Xulosa: Xulosa qilib aytganda ta`limiy usullar pedagog shaxsining o`z qarashlari va pedagogik muhigga asosan tanlanadi. Ta`lim texnologiyasi tizimning barcha belgilariga ega, ya`ni yaxlitlik, tuzilmaviylik, barcha tashkil etuvchilarning o`zaro bog`liqligi va ularni bir biriga bo`ysunishi, tizim va muhitni o`zaro bog`liqligi ddb aytishimiz mumkin. Ushbu usullar samarali natija va ta`lim maqsadlarga erishish kafolatini ta`minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Pedagogik texnologiyalarni loyihalashtirish va rejalashtirish”

L.V Golish, D.M Fayzullayeva Toshkent 2012

2. “Ta’limda innovatsion texnologiyalar” Ishmuhammedov R,
Abduqodirov A Toshkent 2008

3.”Yangi pedagogik texnologiyalar yo’nalishlari” Yo’ldoshev J